

04/2771-165 013 MAG

Uttalelse fra Tana kommune; ang. "Distriktskommisjonen" og "sterke regioner"

Det vises til brev fra KS av 13.september 2004 og brev fra KRD av 14. oktober 2004.

Vedlagt følger Tana kommunes innspill til høringsrunden for Distriktskommisjonens utredning (NOU 2004: 19). Uttalelse vedr. KS- rapporten " Sterke regioner" (KOU 2004:1) blir sendt ved månedskiftet januar/februar.

I Tana kommune har formannskapet satt ned et utvalg bestående av tre personer, hvor de vurderte de to utredningene hver for seg. De er også bedt om å avgi en uttalelse som uttrykker Tana kommunes syn generelt i en ny kommune- og regionstruktur.

Med hilsen

Elle Kristina Saba

Leder for høringsutvalget

Tana kommunes uttalelse til Distriktskomisjonens utredning (NOU 2004: 19)

1.

Tana kommune har lest NOU 2004:19 med stor interesse, og vi vil først si noe generelt om hvordan vi oppfatter dagens styringssystem.

Dagens styringssystem er etter vår mening preget av

- at beslutninger primært skal tas på sentralt nivå fremfor på lavest mulig effektive nivå – som andre nasjoner legger til grunn for sin forvaltningsstruktur
- at helhetlige regionale strategier for næringsutvikling, forskning og samferdsel blir betraktet som skadelig for nasjonens verdiskapning – ved at de svekker markedsdynamikken og sentralbyråkratets makt
- at vi har fått et Storting som i økende grad beskjeftiger seg med detaljsaker og som har for lite fokus på de langsiktige nasjonale utfordringer i forhold til omverden og oppgaven med å skape regional balanse
- at lokal og regional kunnskap ikke skal være en premissgiver for nasjonal politikk
- statlige sektorer oppdelt i foretak og selskaper med ensidig fokus på egen effektivisering – uten territoriell samordning og langt fra politisk styring annet enn når enkeltsaker bringes inn for Stortinget .

Den offentlige virksomhet er hardt presset og ennå mer sektororientert og oppdelt i foretak og selskaper enn tidligere. Disse er preget av spesialisering, ofte med kostnadseffektiv drift som bedriftens eneste overordnede mål. Avgjørelsene blir tatt av ukjente personer langt unna, og lokale og regionale politikere har liten eller ingen innflytelse på disse. Private og statlige foretak nedlegger avdelinger og hele enheter uten at det tas nevneverdig hensyn til de samfunnsmessige konsekvenser. Økonomisk kompensasjon for det tap som lokalsamfunn i distriktene påføres blir sjelden innvilget. Resultatet blir at arbeidsplasser og muligheter for nyskaping uteblir og sentraliseringen skyter dermed fart. De som blir igjen i små lokalsamfunn føler seg tilsidesatt og fremmedgjorte. Sentrale politikere og myndigheter, samt representanter for den regionale stat oppfattes som overformyndere og at de ikke tar hensyn til lokalbefolkningens interesser.

Dette er eksempler på de alvorlige svakheter i dagens styringssystem og som er bakgrunnen for at Tana kommune sammen med store deler av "forsknings-Norge" mener at en styringsreform er det viktigste tiltaket for å få en fremtidsrettet distrikts- og regionpolitikk. I tillegg kommer det totale fravær av en helhetlig regionalpolitikk som i seg selv er en hovedbegrunnelse for å få et sterkt regionalt nivå.

I den globale arbeidsdeling som vi nå er på vei inn i, vil de viktigste strategier for Norge være å satse på regionenes naturgitte og kompetansemessige fortrinn, samtidig som en legger tilrette for et mangfold av næringsaktiviteter og gode tjenestetilbud. Dette gjelder både for landet som helhet og for de deler av landet som har forskjellige forutsetninger for vekst og utvikling.

En slik regional strategi må bygges opp nedenfra, dvs. med utgangspunkt i regionale klynger og partnerskap hvor næringsliv, kompetansemiljøer og politikere deltar. For vanlige

mennesker er det arbeidsplasser og velferd som er viktigst, og da er vi mange som tror at disse best skapes gjennom lokale initiativ og regional samordning .

Tana kommune deler distriktskommisjonens oppfatning om at det er nødvendig å fornye distrikts- og regionalpolitikken i Norge. Vi deler fullt ut distriktskommisjonens analyse av utviklingen i samfunnet og deres hovedbudskap om at det snarest må foretas politiske og administrative grep for å få til en positiv utvikling i distriktene. Den teknologisk utvikling, større mobilitet i befolkningen, en mer sentralisert og globalisert økonomi og mange andre utviklingstrekk, gjør at samfunnet endrer seg i stadig raskere takt. Dette skjer samtidig som myndighetsutøvelse og oppgavefordeling ikke har endret seg vesentlig de senere år. Utredninga bekrefter at det er mulig å flytte ansvaret nærmere borgeren enn dagens struktur tillater. Tana kommune mener at dette er med på å utvikle og styrke demokratiet for i større grad styre utviklingen med henblikk på verdiskaping og vekstkraft i distriktene.

2.

Tana kommune legger følgende verdier og visjoner til grunn for lokal og regional utvikling:

- Tana kommune støtter fullt ut visjonen om aktive og livskraftige lokalsamfunn og hovedmålet om å skape vekst og utvikling i alle deler av landet. Vi vil presisere sterkt at mobiliseringen må skje nedenfra, dvs. at det fokuseres på å bygge opp sterke lokalsamfunn og regioner.

- Vi er enig i at nærhetsprinsippet er ett av de viktigste premissene for å oppnå målene i regional- og distriktspolitikken . Lokale og regionale folkevalgte organer må derfor tildeles større ansvar og myndighet når det gjelder samfunnsutviklingen. Vi vil presisere at denne dreining kun kan gjennomføres ved at de økonomiske rammer samtidig økes og at sentralmakten avgir reell makt.

- Målsettingen om å sikre det materielle grunnlaget for samisk kultur er meget viktig for vår kommune. Vi vil i den forbindelse og presisere den betydning samisk språk, næringer og samfunnsniv mer generelt har i vårt område, inklusive naboregionene i Finland, Sverige og Nordvest-Russland. I en regionalpolitisk strategi bør urfolksdimensjonen derfor vektlegges.

- Tana har et meget oppegående næringsliv som både har oppdrag lokalt og fylket for øvrig. Det er avgjørende at bedriftene ever å tiltrekke seg nødvendig kompetanse og at det legges til rette for kompetanseutvikling og samarbeid mellom aktørene som hver for seg er relativt små. Vi støtter distriktskommisjonenes forslag om at tiltakssonen N-Troms og Finnmark fortsatt må opprettholdes og at de økonomiske virkemidlene som er etablert ikke svekkes.

3.

Tana kommune vil fremheve som spesielt viktig for å utløse nasjonens verdiskapingspotensial at:

- Det etableres færre og større folkevalgte regioner til erstatning for dagens 19 fylkeskommuner.
- De folkevalgte organene må få overført betydelig ansvar innen areal, ressurs- og miljøforvaltning, samferdsel, utdanning og forskning, kultur og helse.
- Regionene og kommunene bør ha et helhetlig politisk, faglig og finansielt ansvar for

oppgaveløsningen inkludert rett til å fastsette skatter og avgifter på arbeid og kapital (inkludert naturressursene)

- Fylkesmannsembetenes oppgaver bør reduseres til kontroll og tilsyn.

Regjeringen bør snarest følge opp denne utredningen med konkrete forslag til Stortinget. Det er unødvendig med nye forskningsbaserte utredninger om fylkeskommunen slik Erna Solberg har tatt til orde for.

4.

Det regionale nivået må få tilbakeført økonomiske ressurser og overført betydelige oppgaver som ansvar på bl.a. følgende områder:

- Regionalisert ressursforvaltning som basis for ressursbasert næringsutvikling herunder nevnes landbruk, reindrift, skogbruk, utmark, fiskeri, havbruk, kraft-basert industri, reiseliv, m.v. Tana kommune vil uttrykke bekymring for den negative utvikling innen kyst- og fjordfisket, spesielt i Nord Troms og Finnmark. Et regionalt ansvar for fiskeriforvaltningen hvor det også kan tas hensyn til historiske rettigheter, tradisjon og sedvane, bør derfor avløse dagens sentralstyrte forvaltning.
- Regionalisert næringsstøtte/den "smale" regional-politikken herunder nevnes innovasjon Norge, SIVA, tilretteleggende virkemidler m.v.
- Regionalisert kunnskapsbasert infrastruktur herunder nevnes videregående og høyere utdanning, FoU-institusjoner, kvalifiserende arbeidsmarkedstiltak, m.v.
- Utdannings- og opplæringstilbud på videregående og høyskolenivå/universitet.
- Regionalisert fysisk infrastruktur herunder vei, bane, båt, fly, telekom., bredbånd, m.v.
- Regionaliserte samferdselstilbud herunder nevnes kollektivtransport, riks- og fylkesveier, IKT, m.v.
- Regionaliserte kulturtilbud herunder nevnes kunst- og kulturformidling, idrettspolitik og forvaltning av spillemidler, m.v. I denne sammenheng er det ikke lenger nødvendig med verken Riksteateret, Rikskonsertene eller andre sentralnasjonale kulturinstitusjoner. De tilhørende ressursene bør minst fordobles og legges inn under regional styring
- Regionaliserte helsetjenester herunder nevnes spesialisthelsetjenester og planorientert folkehelsearbeid. Dagens helseforetak må underlegges folkevalgt styring og kontroll på regionalt nivå.

5. Tana Kommune viser til kap 3 under drøftingsdelen, spesielt pkt. 3.4.3 *Troen på at sentraliseringen ikke lar seg stoppe.*

Tana kommune er som kjent en kommune med store avstander; Vi ser ikke på dette som en negativ struktur, men heller verdiskapende for kommune, region og nasjon da vi har stor landbruksvirksomhet og levende bygder. Tana sliter med å opprettholde innbyggertallet. Dette skyldes i hovedsak tilbakegang i sysselsettingen innen primærnæringene, færre offentlige arbeidsplasser og at vi fortsatt mangler jobbtillbud til ungdom med høyere utdanning. Tana som distriktskommune rammes, men er ikke alene om dette. Mye av årsaken til denne negative utvikling skyldes statens og konsernbedrifters ensidige tro på gevinster ved sentralisering og stordrift

Politikerne i Tana ser på trenden med misnøye, og vil motarbeide utviklingen. Vi oppfordrer regjering og stortinget til å snu "trenden" slik at sentralisering blir sett i et større perspektiv; ha fokus på regioner med lav samfunnsutvikling. Et tiltak kan være å legge statlige arbeidsplasser spredt rundt om i regionene, istedenfor å fokusere på de store byene. Finnmark spesielt har god plass til flere arbeidsplasser, da arbeidsledigheten er stor, og fraflyttingen dramatisk. Vi vil spesielt peke på at staten har tilgodesett et mindre område av landet med drøyt 50 000 av statens 120 000 årsverk. Vi ser ingen grunn til at staten skal subsidiere Oslo/Akershus som et vekstområde, mens staten reduserer antall årsverk i distriktene.

